

Raudun takaisinvaltaus jatkosodassa

Alkuasetelma

Jatkosota ei alkanut yllättäen ja pitkin Suomen rajaa kuten talvisota. Jatkosotaan johtaneista syistä on oma kirjoituksensa toisaalla. Syitä ei tässä käsitellä, vaan siirrytään suoraan sotatapahtumiin.

Kuten tunnettua, Saksa hyökkäsi 22.6.1941 Venäjälle. On sanottu, että molemmat valmistelivat hyökkäystä, mutta Saksa ehti ensin. Tämä kirjoitus ei ota kantaa siihen, miten se asia oli, mutta hyökättyään Saksa julisti myös suomalaisten taistelevan Saksan rinnalla, suorastaan liitossa "im Bunde". Se oli yllätys Suomessa laajoille kansalaispiireille, mutta tapahtunut mikä tapahtunut. Suomi ei ollut mihinkään liittoon Saksan kanssa liittynyt, mikä tehtiin pitkin sotaa selväksi sekä Saksalle että Suomessa. Meillä oli sama vihollinen, mutta täysin eri tavoitteet ja keinot.

Venäläiset alkoivat kuitenkin heti em. päivänä Suorittaa ilmahyökkäyksiä Suomen alueelle ilman että Suomi oli syyllistynyt edes provokaatioihin Venäjää vastaan. Näitäkin suuremmat pommitukset venäläiset aloittivat kolmen päivän kuluttua 25. kesäkuuta. Suomen hallitus julisti maan sotatilaan, minkä eduskunta yksimielisesti hyväksyi.

Laajamittaiset sotatoimet eivät alkaneet vielä silloinkaan. Ylipäällikkö **Mannerheim** päätti, että sodan ensisijainen tavoite, talvisodan rauhassa menetettyjen alueiden takaisinvaltaus, aloitetaan Laatokan pohjoispuolelta. Tämäkin vasta sitten, kun saksalaiset ovat etelämpänä edenneet niin pitkälle, että molempien maiden sotajoukot voisivat saada yhteyden toisiinsa Laatokan takana.

Tätä varten perustettiin Karjalan Armeija (KA), joka käsitti VI ja VII Armeijakunnan. Käsikyn mukaan joukkojen tuli olla taisteluvälmiinä 3. heinäkuuta 1941 illalla. Erinäisten syiden vuoksi hyökkäys käynnistyi vasta 10. heinäkuuta. Tuulosjoki Laatokan itäpuolella saavutettiin 24. heinäkuuta ja Syväri Lotinapellon kohdalla 7. syyskuuta 1941. Petroskoi Äänisen rannalla saavutettiin 1.10.1941. Eteneminen Laatokan Karjalassa oli siis verraten nopeaa, mutta kaikkea muuta kuin helppoa.

Kohti Rautua

Vaikka kansalaisten suurimmat odotukset alueiden takaisin saamiseksi keskittyivät Kannakselle, sen takaisinvaltauksen ryhdyttiin vasta Karjalan Armeijan edettyä Laatokan pohjoispuolella Tuulosjoelle. Käytännön valmisteluja oli tehty pitkään, sillä näin laajaan operaatioon ei voida ryhtyä hetkessä. Kannaksen vastaiselle rajalle oli keskitetty kolme armeijakuntaa: II Armeijakunta Simpeleen, Parikkalan ja Putikon seuduille, V Armeijakunta

Lappeenrannan seudulle ja IV Armeijakunta Luumäen Kivijärven ja Suomenlahden väliselle alueelle. Hieman myöhemmin V Armeijakunta yhdistettiin IV Armeijakuntaan.

Kannaksen takaisinvaltaus aloitettiin itäiseltä Kannakselta II Armeijakunnan voimin. Armeijakunnan komentajana oli tässä vaiheessa kenrl **Taavetti ”Pappa” Laatikainen**. Sen 31. heinäkuuta 1941 aloittaman hyökkäyksen kärki suuntautui Hiitolan kautta kohti Laatokan rantaa tarkoituksena katkaista vihollisen huoltoyhteydet Sortavalaan. Aluksi vastarinta oli sitkeää, mutta muutamien päivien kuluttua havaittiin vihollisen vastarinnan heikkeneminen ja reservien ehtyminen.

Ylipäällikkö muodosti 8. elokuuta eräistä muista yksiköistä II Armeijakunnan vasemmalle puolelle uuden I Armeijakunnan, jonka tehtäväksi tuli tuhota Lahdenpohjan ja Sortavalan välille saarretut vihollisjoukot. Armeijakunnan komentajaksi määrättiin ev **Einar Mäkinen**. Lahdenpohja vallattiin 8. elokuuta, Sortavala 15. elokuuta ja Käkisalmi 21. elokuuta. Oltiin jo Laatokan rannalla. Välttyäkseen joutumasta saarroksiin vihollinen ryhtyi vetäytymään kohti Taipaleen kannasta (Suvannon ja Laatokan välinen entinen kannas, jonka Taipaleenjoki nykyisin halkaisee.). Kiviniemi ja Sakkola otettiin haltuun jo 21. elokuuta. Taipaleenjoki saavutettiin 23. elokuuta iltapäivällä. Tässä on huomattava, että edellä mainituilla alueilla eteni samanaikaisesti useita joukkoja eri suunnilta. Siksi mainitut päivämäärät vaikuttavat kovin lennokkailta, jos ne kuvittelee yhden ja saman joukko-osaston etenemisuraksi. Lisäksi ylipäällikkö oli järjestellyt johtosuhteita I ja II Armeijakuntien välillä siten, että 10. ja 15. Divisioonat tulivat I Armeijakunnan alaisiksi ja armeijakunnan painopistettä oli siirretty lännemmäksi. Vuoksen vesistölinjan pohjoisranta oli nyt Suomalaisten hallussa.

Juuri ennen siirtojärjestelyjä II Armeijakunta oli antanut alaisilleen 10. ja 15. Divisioonille käskyn valmistautua Taipaleenjoen ylitykseen, mutta tästä luovuttiin joukkojen vähäisyyden vuoksi ja siksi, että vihollisen havaittiin pureutuneen lujasti vastarannalle. Em. divisioonille määrättiin tehtäväksi ylitys Vuosalmen ja Oravaniemen kohdilta.

Hyökkäys jatkui 30. elokuuta. Keski-Kannaksella etenevä II Armeijakunta oli katkaissut Kivennavalta Rautuun johtavan maantien ja oli odotettavissa, että vihollinen alkaisi irrottautua Vuoksi-Suvanto -linjalta ja vetäytyä etelään. I Armeijakunnan tarkoituksena puolestaan oli saarrostaa Raudun alueella oleva vihollinen ennen kuin se ehtisi turvaan vanhan rajan taakse.

Raudun haltuunotto

I Armeijakunnan 10. Divisioonan pääosa ylitti Vuoksen Vuosalmen kohdalta ja suuntasi etenemisensä Vuoksen eteläpuolella itään Oravaniemen suuntaan. Kun Oravaniemi oli saavutettu, divisioona jatkoi vihollisen takaa-ajoa etelään Valkjärven suuntaan ja savutti vanhan valtakunnan rajan ns. Lipolan mutkassa Vepsan kylän tienoilla 1. syyskuuta 1941. Rajan toisella puolella oli Pohjois-Inkerin alueella oleva Kirjasalon kylä.

Saman armeijakunnan 15. Divisioona ylitti Vuoksen Oravaniemen ja Kiviniemen kohdalta, kun vihollisen oli todettu vetäytyneen täältä. Divisioonan Kevyt Osasto 16 jatkoi Kiviniemestä itään Vuoksen etelärantaa pitkin Riiskan suuntaan. Hieman etelämpänä 15. Divisioonan oikean sivustan yksiköt etenivät elokuun viimeisenä päivänä kaakkoon Maanselän ja Liippuan suunnissa. Vaikka vihollinen teki vastarintaa, otettiin myös Raudun kirkonkylän

seudut haltuun seuraavana päivänä 1. syyskuuta. Pääosa venäläisjoukoista oli ehtinyt vetäytyä etelään.

Saavutettuaan Riiskan em. Kevyt Osasto 16 kääntyi täältä etelään. Palkealan kohdalla se sai seurakseen kirkonkylästä tulleen 15. Divisioonan Jalkaväkirykmentti 15:n (JR 15), jonka johdolla molemmat etenivät Huhdin kautta vanhaa rajaa kohti Sirkiänsaarelle. Täältä vihollinen työnnettiin yhteenoton jälkeen rajan taakse 2. syyskuuta.

Saarrostusuhkan alaiseksi joutuneen vihollisen lähdettyä vetäytymään myös Taipaleen kannakselta joen ylitti sen perässä niin ikään 15. Divisioonaan kuulunut Jalkaväkirykmentti 36 (JR 36). Se saavutti elokuun viimeisen päivän iltana Metsäpirtin kylämaaston ja vielä samana iltana sen I pataljoona eteni Korleelle.

Pelkistetysti voi sanoa, että ev **Niilo Hersalon** komentama 15. Divisioona suoritti Raudun takaisinvaltauksen. Se toteutui muutamassa päivässä syyskuun alkuun mennessä useista eri suunnista tapahtuneilla etenemisillä. Joukot eivät pysähtyneet ennen kuin tehtävä oli loppuun suoritettu. Vihollinen luopui alueesta ilman suuria taisteluja ilmeisesti siksi, ettei sillä ollut voimaa pitää aluetta ja myös siksi, ettei Raudulla ollut sille ratkaisevaa merkitystä sodankäynnin kannalta. Saarroksiin jääminen uhkasi.

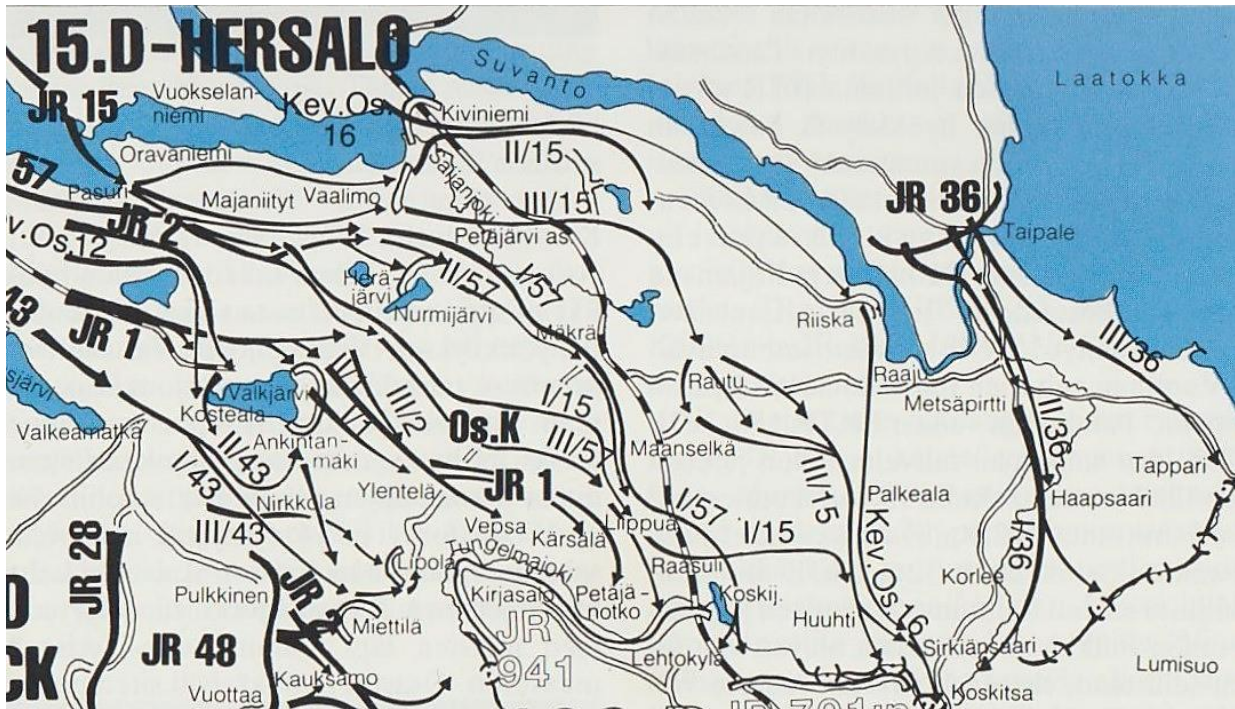

Raudun Huhdin kylän Leppäsenmäki on vallattu. Ilmassa on vielä sodan savuja. Suomalaisten pstykki on antanut viholliselle lisävauhtia.

Mainittakoon tässä se, että Länsi-Kannaksen valtaus ja eteneminen kohti Viipuria aloitettiin IV Armeijakunnan voimin vasta 22. elokuuta 1941. Karjalan lukko Viipuri vallattiin 29. elokuuta ja kaupungin valtausparaati oli 1. syyskuuta, mutta se on jo eri juttu.

Eräänä yhteisenä piirteenä suomalaisten sodankäynnille kaikilla suunnilla oli nopeus ja jatkuva vihollisen kimppuun käyminen. Tämä luonnollisesti rasitti joukkoja suuresti ja aiheutti purnausta. Toteutettu sodankäynnin tapa oli harkittua, jottei viholliselle olisi jäänyt aikaa ja mahdollisuutta kaivautua puolustukseen. Sellainen olisi vaikeuttanut suuresti etenemistä ja

ennen kaikkea aiheuttanut runsaasti miestappioita. Tätä eivät läheskään kaikki sotilaat halunneet ymmärtää.

Raudun takaisinvaltauksen kulku jatkosodassa.

Asemasotavaihe

Kun Suomen armeija oli saavuttanut tavoitteensa Kannaksella ja muutamia kuukausia myöhemmin Äänisjärven pohjoispäässä ja asettunut puolustukseen, taistelut hiljenivät ja alkoi ns. asemasotavaihe. Sinä aikana taistelut olivat esimmäkseen vähäisiä ja rajoitettuja. Raudun kohdalla rintamalinja muodostui jokseenkin siihen, minne armeijan joukot olivat edenneet. Se oli tiedustelutulosten ja maaston muotojen perusteella katsottu. Siihen vaikuttivat myös vihollisen omat varustukset. Ei myöskään katsottu poliittisestartoituksemukaiseksi edetä kauemmas.

Rautuun alkoi tulla paluumuuttajia. Siitä ja asemasotavaiheen muista asioista ovat erikseen omat artikkelinsa.

Lähtö Raudusta

Myös suomalaisten lähdöstä Raudusta on omat perusteelliset selostukset, joten tässä niitä ei ole tarkoituksenmukaista toistaa.

Yhteenvetona voi todeta, että Raudussa ei käyty missään jatkosodan vaiheessa suuria taisteluita verrattuna Kannaksen painopistealueisiin mm. kesällä 1944 Vuosalmella ja Tali-

Ihantalassa. Tai elokuussa 1944 Ilomantsissa. Kuitenkin traagisuutta tuli riittämiin sekä pitäjän että sen asukkaiden osaksi.

Kirjoituksessa olevaa käsitteistöä jatkosodan ajalta

Ylipäällikkö:

Koko armeijan komentaja Mikkelissä sijainneessa päämajassa. Sekä talvi- että jatkosodan aikana marsalkka Mannerheim.

Armeijakunta (AK):

2-3 divisioonasta, eri aselajien erillispataljoonista, tykistöpatteristoista ja lukuisista erikoisyksiköistä koostuva laajan rintamanosan sotatoimiyhtymä. Komentajana yleensä kenraaliluutnantti.

Divisioona (D tai Div):

Prikaatia suurempi sotatoimiyhtymä, jonka kirjavahvuus oli n. 15 000, mutta käytännössä vähemmän. Ytimen muodosti kolme jalkaväkirykmenttiä. Lisäksi kenttätykistöpatteristoja, pioneeri- ja viestipataljoonat, muiden aselajien komppanioita sekä huoltomuodostelmat. D kykeni erittäin laajoihin ja itsenäisiin operaatioihin. Komentajana yleensä kenraalimajuri. Suomella oli jatkosodassa 16 divisioonaa ja sodan loppupuolella Panssaridivisioona.

Prikaati (Pr):

Divisioonaa pienempi, mutta rykmenttiä suurempi sotatoimiyhtymä, joka kykenee itsenäisesti suorittamaan lähes divisioonan kaltaisia operaatioita. "Hoikennettu divisioona". Prikaatiin kuului yleensä 3 jalkaväkripataljoonaa, kevyttä tykistöä, panssarintorjuntatyksiköitä, pioneeri-, viesti- ja huoltomuodostelmia. Vahvuus 4 000 – 7 000. Prikaati oli divisioonaa nopeammin liikuteltavissa. Komentajana yleisimmin eversti.

Rykmentti (R):

Koostui yleensä kolmesta jalkaväkripataljoonasta, kranaatinheitin- ja panssarintorjuntakompaniasta sekä huolto- ja viestiyksiköistä. Rykmentillä ei ollut omaa kenttätykistöä. Vahvuus yleensä 2 500 – 3 500. Komentajana yleensä everstiluutnantti.

Pataljoona (P):

Rungon muodostivat 3-4 komppaniaa. Lisäksi panssarintorjunta-, kranaatinheitin- ja viestiyksiköt (yleensä joukkueen vahvuisina) sekä pataljoonan huoltoyksiköt. Komentajana yleensä kapteeni tai majuri.

Kevyt osasto (Kev.Os):

Noin pataljoonan suuruinen tai pienempi nopealiikkeinen kevytaseinen, tilapäisluontoinen yksikkö. Komentajan sotilasarvo vaihteli tilanteen mukaan, mutta useimmiten kapteeni tai majuri.

